

BLUEBERRIES LEAVE BRUISES ON THE SKIN: EDUCATIEF PAKKET

Blueberries leave bruises on the skin: educatief pakket

Blueberries leave bruises on the skin in het kort

In de danstheatervoorstelling *Blueberries leave bruises on the skin* komen drie figuren aan op een plek waar ze zichzelf en de ander opnieuw moeten leren kennen. In een bonte verzameling aan pogingen proberen ze om te gaan met de rollen die er van hen verwacht worden. De vraag die daarbij steeds prangender wordt is deze: hoeveel van jezelf geef je op om aan die verwachtingen te voldoen? *Blueberries leave bruises on the skin* is een stoet van mogelijke antwoorden op de vraag hoe maakbaar je bent, een viering van menselijke onzekerheid en overmoed, een ode aan het zoeken.

De makers

Mona Thijs (1999) behaalde in 2022 een master woordkunst aan het Koninklijk Conservatorium in Antwerpen met het verhaal *Schootheuvel*. Ze schrijft, maakt theater en houdt ervan in gesprek te gaan met mensen en locaties om tot verhalen te komen. Daarnaast is ze freelance journalist voor *De Standaard*. Dit jaar mag Mona haar schrijf- en maakpraktijk verder ontwikkelen binnen het Slow Writing Lab.

Astrid De Haes (1996) volgde een bachelor- en masteropleiding in Beeldende Kunst, Autonomoormgeving, aan de School of Arts in Gent. Ze onderzoekt het (bewegende) lichaam in al zijn complexiteit en maakte de voorstellingen *Untitled and After All*. Mensen samenbrengen en samenwerken met een groep is een must in Astrids werk.

Het educatief pakket

Dit pakket bestaat uit twee delen:

een voorbereidend deel waarmee (minstens) één lesuur gewerkt kan worden voorafgaand aan de voorstelling

een reflectiedeel waarmee één lesuur gewerkt kan worden na de voorstelling.

In de oefeningen van dit educatief pakket ontwikkelen de leerlingen volgende vaardigheden:

1) DENKVAARDIGHEDEN

- argumenteren
- interpreteren
- categoriseren
- reflecteren
- prioriseren
- helder formuleren van een idee of een mening
- standpunt innemen
- concretiseren
- abstraheren

2) CREATIEVE VAARDIGHEDEN

- samenwerken
- een idee creatief veruitwendigen
- creatieve middelen inzetten
- spreekvaardigheidstraineren
- creatief proces doorlopen
- spreek- en speeldurf
- growth mindset

3) KENNISVERWERVING

- inzichten verwerven in wat theater is
- reflectie over normen en waarden
- reflectie over begrippen als macht, individualiteit, collectiviteit

DEEL 1: VOORAFGAAND AAN DE VOORSTELLING

Opwarmingsoefening: de wind nadoen

➔ **Eerst met de hele klasgroep.**

- Opstelling: een cirkel.
- De leerkracht gaat op een duidelijk punt staan en zegt:
'Het is de bedoeling dat ik in de wind sta.' (even wachten)
'Wie kan er wind voor mij maken?'
- Eén leerling gaat op zoek naar een creatieve manier om wind te maken voor de leerkracht; dat kan zijn door te blazen, met een kaft te wapperen, ...
- De leerkracht kan een paar leerlingen vragen om achtereenvolgens op een andere manier wind te maken.

➔ **Nu wordt de klasgroep opgesplitst in kleinere groepjes.**

- Ieder groepje bedenkt (op papier) vijf manieren om de wind na te doen.
- Uitbreiding (voor de hele klas of voor een groepje dat snel klaar is):
nog vijf extra manieren bedenken.

➔ **Terug met de hele klasgroep.**

- Ieder groepje toont een paar manieren van de wind nadoen. De leerkracht kan dit moment regisseren; alle groepjes kunnen tegelijk alle manieren tonen, of ze kunnen om de beurt een manier tonen. Dit is een kort, krachtig, speels moment.

Grote blokken

Noot voor de leerkracht: één blok neemt, samen met een opwarmingsoefening, ongeveer één lesuur in beslag. Als leerkracht kan je er ook voor kiezen om de blokken naar je hand te zetten en te verkorten, waardoor je er twee kan doen in één les. Je kan ook meerdere lesuren aan de voorbereiding besteden en per lesuur één blok doen.

BLOK 1: filmscène naspelen (drama, theater)

Noot voor de leerkracht: in dit blok onderzoeken de leerlingen wat theatraliteit is. Daarnaast krijgen ze inzicht in wat regisseren kan betekenen, in en naast het theater.

➔ **Plenair moment met de hele klasgroep.**

De klasgroep moet collectief tot 3 favoriete filmscènes komen.

- De meesten – en liefst iedereen – moeten de scène kennen.
- Als iemand de scène niet kent, legt een andere leerling de scène uit.
- De leerkracht schrijft de drie scènes aan het bord, steeds met een paar kernwoorden.
- De klasgroep moet collectief bepalen hoe de drie scènes heten.

➔ **De klasgroep wordt opgesplitst in kleinere groepjes van 4 à 5 leerlingen.**

- Per groepje wordt er een gespreksleider/regisseur aangeduid.
- Ieder groepje krijgt de opdracht na te denken over de volgende vraag:
welke scène is het meest theatraal volgens jullie?
- Er kan eerst kort klassikaal gebrainstormd worden rond het begrip ‘theatraal’. Hierbij kan de leerkracht volgende vragen stellen:
 - *Welke voorstelling (of anders: welke film) hebben jullie laatst gezien?*
 - *Herinner je nog een moment uit die voorstelling?*
 - *Zo ja, waarom?*
- Na deze collectieve brainstorm gaan de groepjes, ieder onder leiding van hun gespreksleider, aan de slag rond bovenstaande vraag.

➔ **Plenaire zitting met de hele klasgroep.**

- De leerkracht modereert: *welke scènes zijn er gekozen en waarom?*
- Van ieder groepje is de gespreksleider de woordvoerder.

➔ **De klasgroep wordt weer opgesplitst in dezelfde groepjes van daarnet.**

Ieder groepje maakt nu een theaterscène van de filmscène die zij het meest theatraal vonden. Belangrijk is dat ze de scène niet gewoon naspelen, maar nadenken hoe dit op theater zou kunnen werken.

- Ook hier kan de gespreksleider de rol van regisseur op zich nemen.
- Als de leerlingen de oorspronkelijke scène willen bekijken, mogen ze die opzoeken op hun smartphone. Het ondernemend zijn staat voorop in deze opdracht.

➔ **Plenaire zitting met de hele klasgroep.**

De groepjes tonen hun scènes aan elkaar. De leerkracht leidt het gesprek na iedere uitvoering. Deze vragen kunnen daarbij helpen:

- *Hoe werd de scène uitgevoerd? Wat was theateraal? Wanneer?*
- *Welke manieren hebben ze er voor gebruikt?*
- *Vergelijk met de originele filmscène en met de andere getoonde scènes.*
- *Wat heeft dit groepje gedaan dat nog geen enkel ander groepje gedaan heeft?*

Na het tonen van de scènes start de leerkracht een gesprek over het hebben van een regisseur (een manier om het over hiërarchie en macht, thema's uit de voorstelling, te hebben zonder dat expliciet te benoemen.) Volgende vragen kunnen een leidraad zijn:

- *Hoe was het om in de kleine groepjes een regisseur te hebben?*
- *Hoe was dat voor de regisseurs zelf?*
- *Is een acteur vrij als die speelt?*
- *Wie heeft er (een) voorbeeld(en) van mensen die regisseren in jouw eigen leven?*
- *Peilen naar voorbeelden van beoordelaars in het leven van de leerlingen: door wie worden zij weleens bekritiseerd?*
- *Dan de overgang maken naar de innerlijke criticus: hebben zij zichzelf al eens geregisseerd? Wat deden ze dan?*
- *Voelde het op die momenten dat ze zichzelf regisseerden aan alsof ze een rol speelden?*
- *Kan je puur jezelf zijn zonder een rol te spelen?*

De leerkracht toont twee foto's uit de voorstelling (zie ook in bijlage: Beelden macht)

Foto 1

Wie heeft er hier de macht? Waarom?

Foto 2

*Over welke film denken jullie dat dit gaat?
Waarom?
Wie heeft er hier de macht?*

BLOK 2: inspirational quotes (schrijven, talig)

Noot voor de leerkracht: in dit blok onderzoeken de leerlingen in hoeverre een boodschap een andere betekenis krijgt afhankelijk van hoe je die boodschap brengt. Daarbij denken ze al doende na over de betekenis die inspirational quotes al dan niet kunnen hebben.

→ **Plenair moment met de hele klasgroep.**

De leerkracht zorgt dat de focus bij hem/haar ligt. Wanneer het stil is, declameert de leerkracht op theatrale wijze enkele inspirational quotes, zoals:

You can become anything you want

**Nothing is impossible,
the word itself says I'm possible**

**You are what you believe
yourself to be**

**It is never too late
to be who you might have been**

**Just be you
There's only one**

Never apologize for who you are

**You were born to be real,
not to be perfect**

De leerkracht stelt vragen:

- *Wat hebben jullie gehoord?*
- *Wie kent er nog zo'n quotes?*

De klasgroep moet collectief aan tien gelijkaardige quotes geraken. De leerkracht schrijft deze quotes aan het bord en vraagt aan de leerlingen:

- *Welk effect hebben deze quotes op jullie?*
- *Waarom?*
- *Herken je je hierin?*
- *Welke quote is het beste?*

De klasgroep moet nu 5 quotes overhouden die zij het beste vinden.

Weer een theatraal momentje: de leerkracht brengt de 5 quotes allemaal op een heel andere manier (bv: 1 quote streng, een andere lieflijk, nog een andere robotisch, ...)

De leerkracht vraagt welke quote de leerlingen nu de beste vinden.

Er blijven drie quotes over. De hele klasgroep moet deze quotes nu op strenge toon roepen.
De leerkracht vraagt:

- *Wat is het effect hiervan?*
- *Wat voelde je?*
- *Waarom vond je dit eng?*

➔ **De klasgroep wordt in kleine groepjes van 4 à 5 leerlingen verdeeld.**

Ieder groepje maakt nu met de drie overgebleven quotes een scène. Opgelet! Ieder groepje krijgt een ander element waarmee ze in hun scène aan de slag gaan. Mogelijke elementen zijn

- iedereen moet op een andere hoogte praten
- de scène moet eng zijn
- iedereen moet tegelijk praten
- in de scène moet er veel met armbewegingen gedaan worden

➔ **Plenair moment met de hele klasgroep.**

De groepjes tonen hun scènes aan elkaar. Na ieder toonmoment leidt de leerkracht het nagesprek. Deze vragen kunnen daarbij helpen:

- *Hoe werd de scène uitgevoerd? Wat was teatraal? Wanneer?*
- *Welke manieren hebben ze er voor gebruikt?*
- *Vergelijk met de andere getoonde scènes.*
- *Wat heeft dit groepje gedaan dat nog geen enkel ander groepje gedaan heeft?*

➔ **Collectief reflectiemoment na alle scènes.**

- *Heb jij al eens iets gezegd op een andere toon dan wat de inhoud van de boodschap impliceert? (Bijvoorbeeld op een kwade toon zeggen: 'Ik ben helemaal niet kwaad!')*
- *Kun je altijd aan iemands boodschap horen wat die denkt?*
- *Iets op een andere manier zeggen dan wat de boodschap impliceert: is dat liegen? Lieg je zelf soms? Wat is authenticiteit?*
- *Het kan ook over de inhoud van de quotes gaan: hoe authentiek zijn die?*

➔ **Individueel reflectiemoment.**

Iedere leerling krijgt 5 minuten denktijd om een eigen levensquote op te schrijven.

➔ **Slotmoment met de hele klasgroep.**

Iedereen leest zijn quote voor. De leerkracht hoeft hier niet per se dieper op in te gaan.

BLOK 3: levende stillezens (beweging, drama)

→ **Plenaire moment met de hele klasgroep.**

- De leerkracht vraagt 1 leerling naar voor en zegt: 'Jij bent mijn paspop.'
- Vervolgens zet de leerkracht die leerling in verschillende posities, alsof de leerling een beeldhouwwerk is (bv: armen in de lucht, hoofd naar achteren gekanteld, op de knieën, ...)
- Per positie kan de leerkracht aan de klasgroep vragen wat ze zien.
- Nu roept de leerkracht twee andere leerlingen naar voor en stelt hun tegenover elkaar op als twee standbeelden in twee verschillende posities.
- De leerkracht vraagt opnieuw aan de klasgroep wat ze zien.
- Nu worden er weer twee nieuwe leerlingen naar voren gehaald waarmee hetzelfde gebeurt. Deze keer is één leerling de regisseur en zet de andere twee leerlingen in verschillende posities.
- De leerkracht stelt opnieuw de vraag aan de klasgroep: wat zien jullie nu?

→ **De klasgroep wordt in groepjes van 4 à 5 leerlingen verdeeld.**

- Ieder groepje duidt 1 leerling aan als de regisseur van dat groepje.
- Nu krijgen de regisseurs van de groepjes de opdracht om foto 1 (zie bijlage: Beelden stillezens) na te maken als stilleven met alle leerlingen van het groepje als standbeelden (als het groepje uit meer dan 3 leerlingen bestaat kan het beeld een inspiratie zijn)

Foto 1

Foto 2

- Nu krijgen de regisseurs dezelfde opdracht, maar dit keer met foto 2 (zie ook bijlage: Beelden stillezens)
- Nu krijgen de regisseurs van de groepjes de opdracht om een opeenvolging van verschillende (een vijftal) stillezens te maken waarvan hun interpretatie van foto 1 het startbeeld is en hun interpretatie van foto 2 het eindbeeld. De extra impuls is: de stillezens moeten over macht gaan.
- De leerkracht geeft nu ieder groepje de opdracht om al die stillezens in een loop uit te voeren. Zo ontstaat er een choreografie.

➔ **Plenair moment met de hele klasgroep.**

- Ieder groepje toont de loop die ze hebben gemaakt.

Om de gesprekken na de toonmomentjes boeiend te maken, kan de leerkracht vertellen hoe de makers van de voorstelling tot de composities op de foto's zijn gekomen (zie bijlage: Uitleg bij foto's). De leerkracht kan dan ook aan de regisseurs van de groepjes vragen hoe zij tot hun stillezens zijn gekomen.

Nu toont de leerkracht een opname van de bewegingsscène Talking Head in de voorstelling (zie bijlage: Talking Head) waarin de ene actrice de andere als standbeeld manipuleert. Na het tonen reflecteert de leerkracht hier samen met de klasgroep op:

- *Wie heeft hier de macht?*
- *Waaraan zie je dat?*
- *Kennen zij voorbeelden van mensen met macht in hun omgeving?*
- *Hoe merken zij in die gevallen dat die mensen macht hebben?*
- *Hebben zij zelf al eens de macht gehad over iemand anders in een situatie?*

Wil je je leerlingen meer uitdagen? Dan kan je het fragment tonen met de titel Talking Heads (zie bijlage: Talking Heads) dat niet over standbeelden en stillezens gaat. Na dit fragment kunnen dezelfde vragen gesteld worden.

DEEL 2: REFLECTIE NA DE VOORSTELLING

Met 1 reflectieblok kan één lesuur gewerkt worden na de voorstelling. Hieronder staan drie verschillende reflectieblokken opgelijst. Als leerkracht kan je één van die blokken uitkiezen om mee aan de slag te gaan.

BLOK 1: NADENKEN OVER WAT THEATER IS ADHV DE VOORSTELLING

Noot voor de leerkracht: in dit blok leren de leerlingen nadenken over wat theatraleiteit is, hoe je dat kan herkennen en beschrijven en hoe je zelf een theatraal moment kan vormgeven.

➔ **Plenair moment met de hele klasgroep.**

- De leerkracht vraagt: *welke momenten in de voorstelling waren theatraal?*
- Waarschijnlijk ontstaat er een collectieve brainstorm over het begrip 'theatraal': moedig dat aan! Dat is interessant!
- De leerkracht schrijft alle momenten die leerlingen noemen (in sleutelwoorden) aan het bord
- De klasgroep moet collectief vijf momenten kiezen die het meest theatraal waren volgens hen.

➔ **De klasgroep wordt opgedeeld in groepjes van 4 à 5 leerlingen.**

- Ieder groepje kiest nu 1 moment van de 5 momenten op het bord dat zij het meest theatraal vinden.

➔ **Plenair moment.**

- Ieder groepje licht haar keuze toe. De leerkracht kan vanuit de antwoorden een gesprek starten rond het begrip 'theatraal': wanneer is iets theatraal? Wat maakt theater tot theater?
- De leerkracht maakt aan het bord een lijst met voorwaarden voor een 'theatraal moment';
- Enkele voorbeelden die hier mogelijk uitkomen: 'wanneer iemand erover gaat', 'wanneer iets écht is/voelt', 'wanneer iets spannend is', ...

➔ **De klasgroep wordt opnieuw in dezelfde groepjes van 5 opgedeeld.**

MAAKOPDRACHT: De leerkracht verwijst naar de 5 theatrale momenten op het bord. Ieder groepje krijgt nu de opdracht een scène te maken vanuit 1 of 2 items die voor hun theatraal zijn.

Na iedere scène leidt de leerkracht een korte nabespreking vanuit de beginvraag;

Was dit theatraal? En waarom?

BLOK 2: NADENKEN OVER MACHT ADHV DE VOORSTELLING

Noot voor de leerkracht: in dit blok leren de leerlingen nadenken over hoe thema's/boodschappen op scène kunnen worden gebracht. Het begrip 'macht' kan door eender welk ander begrip dat een rol speelde in de voorstelling vervangen worden. Denk: 'authenticiteit', 'liegen', 'onzekerheid', 'erbij willen horen', ...

➔ **Plenair moment.**

- De leerkracht zegt het woord 'macht': waaraan denken de leerlingen spontaan bij dit woord?
- Collectieve brainstorm rond macht in de voorstelling: de leerkracht schrijft momenten (scènes) waarin macht aan bod kwam op aan het bord adhv sleutelwoorden.
- Concreetheid is hierin belangrijk! Vraag door op de antwoorden van de leerlingen. Bijvoorbeeld:
"Toen die ene die andere bevelen gaf. ➔ Hoe merkte je dat het bevelen waren?"
- De leerkracht laat beelden zien uit de voorstelling (zie bijlage: 'Beelden macht') en stelt vragen over de beelden: *hoe zit het nu met macht in deze beelden?*
Waar zie je macht hier terug?
- Hier gaat het erover dat de leerlingen toepassen wat ze bedacht hebben op de getoonde beelden.

➔ **De klasgroep wordt opgedeeld in groepje van 4 à 5 leerlingen.**

MAAKOPDRACHT: ieder groepje krijgt een beeld uit de voorstelling (zie bijlage: Beelden maakopdracht) dat niks met macht te maken heeft en dat het vertrekpunt van hun scène wordt.

- De leerlingen tonen wat ze hebben gemaakt.
Na ieder toonmoment kan de leerkracht vragen stellen over de kijkervaring.

BLOK 3: NADENKEN OVER DE VOORSTELLING ADHV DE TITEL

Noot voor de leerkracht: in dit blok onderzoeken de leerlingen het theateerelement symboliek. Al doende denken ze na over wat het is en leren ze het zelf in te zetten.

➔ **Plenair moment.**

- De leerkracht spreekt de titel van de voorstelling luid en duidelijk uit:
Blueberries leave bruises on the skin.
- Dit kan ook een klein theatraal moment zijn, door bijvoorbeeld een pauze te laten na het uitspreken van de titel en het daarna nog een tweede keer en derde uit te spreken.
- De leerkracht brengt een klasgesprek op gang door onder andere volgende vragen te stellen:
 - *Waarom is dit de titel, denken jullie?*
 - *Wat betekent dit?*
 - *Welke termen zitten er in de titel? (blueberries, bruises, skin)*
 - *Blauwe plekken: wie heeft dit al eens gehad?*
 - *Hoe kunnen we dit nu symbolisch interpreteren?*
 - *En dan als laatste vraag: op welke momenten in de voorstelling zag je nu deze interpretatie van de titel terug?*

➔ **De klasgroep wordt in groepjes van 4 à 5 leerlingen verdeeld.**

- De leerkracht laat een scène (zie bijlage: Auditie Kaat) uit de voorstelling zien en vraagt ieder groepje voor deze scène een titel te bedenken.

➔ **Plenair moment.**

- Ieder groepje verklaart de gekozen titel. De leerkracht kan dieper op de keuzes ingaan, zodat er een gesprek ontstaat. De titels worden genoteerd aan het bord.
- Nadat alle titels zijn genoteerd vraagt de leerkracht welke van die titels nu het meest symbolisch is.

Discussie die hierrond kan ontstaan is boeiend. Laat de leerlingen echt met elkaar in gesprek gaan en hun meningen beargumenteren.

MAAKOPDRACHT: nu worden de titels doorgeschoven. Ieder groepje maakt, met als startpunt de titel van een ander groepje, een nieuwe scène. Als extra impuls krijgt ieder groepje hetzelfde startbeeld (zie bijlage: Startbeeld maakopdracht)

➔ **Plenair moment.**

- Ieder groepje toont de gemaakte scène.
- De leerkracht kan kiezen of op de toonmomenten reflectiegesprekjes volgen of dat de toonmontjes voor zich spreken.

